

**DARS JARAYONIDA MILLIY QADRIYAT VA URF-ODATLARDAN
FOYDALANISHNING AMALIY AHAMIYATI**

Termiz davlat pedagogika instituti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi

To'raqulova Dilnoza

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf dars jarayonlarida milliy qadriyatlar va xalq urf-odatlaridan foydalanishning pedagogik hamda amaliy ahamiyati tadqiq etiladi. Ta'lim sifatini oshirishda milliy merosning o'rni, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini orttirishda xalq pedagogikasi elementlarining samaradorligi tahlil qilinadi. Maqolada milliy qadriyatlarni fanlararo integratsiya qilish orqali o'quvchilarda mantiqiy tafakkur va axloqiy fazilatlarni shakllantirishning amaliy usullari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar .Dars jarayoni, milliy qadriyat, urf-odat, boshlang'ich ta'lim, ta'lim samaradorligi, fanlararo bog'lanish, xalq og'zaki ijodi, milliy o'yinlar, tarbiya metodlari, pedagogik mahorat, ko'rgazmalilik, ma'naviy muhit, innovatsion yondashuv, milliy o'zlik, dars ishlanmasi, uchinchi Renessans, "Ta'lim to'g'risida"gi qonun, milliy o'zlikni anglash,, vatanparvarlik, milliy o'yinlar, didaktik materiallar, metodik ta'minot, o'quvchi motivatsiyasi, muloqot madaniyati, axloqiy fazilatlar, ajdodlar merosi, raqamli ta'lim muhiti, multimedia ilovalari, "Tarbiya" fani, xalq og'zaki ijodi, topishmoq va maqollar, pedagogik mahorat, zamonaviy yondashuv, shaxs kamoloti, milliy mentalitet.

**THE PRACTICAL SIGNIFICANCE OF USING NATIONAL VALUES AND TRADITIONS
IN THE TEACHING PROCESS**

Termez State Pedagogical Institute
Faculty of Preschool and Primary Education
4th-year student of Primary Education

To'raqulova Dilnoza

ABSTRACT

This article examines the pedagogical and practical significance of using national values and folk traditions in primary school teaching processes. It analyzes the role of national heritage in improving the quality of education and the effectiveness of elements of folk pedagogy in increasing students' interest in lessons. The article also highlights practical methods for developing students' logical thinking and moral qualities through the integration of national values into interdisciplinary teaching.

Keywords: Teaching process, national values, traditions, primary education, educational effectiveness, interdisciplinary integration, folklore, national games, teaching methods, pedagogical skills, visual aids, spiritual environment, innovative approach, national identity, lesson planning, Third Renaissance, the Law "On Education", self-awareness of national identity, patriotism, didactic materials, methodological support, student motivation, communication culture, moral qualities, ancestral heritage, digital learning environment, multimedia applications, "Tarbiya" subject, riddles and proverbs, modern approaches, personal development, national mentality.

**ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ
ЦЕННОСТЕЙ И ТРАДИЦИЙ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ**

Termez State Pedagogical Institute
Факультет дошкольного и начального образования
Студентка 4 курса направления начального образования

Туракулова Дилноза

АННОТАЦИЯ

В данной статье исследуется педагогическое и практическое значение использования национальных ценностей и народных традиций в процессе обучения в начальной школе. Анализируется роль национального наследия в повышении качества образования, а также эффективность элементов народной педагогики в повышении интереса учащихся к учебным занятиям. В статье также освещаются практические методы формирования логического мышления и нравственных качеств учащихся посредством интеграции национальных ценностей в междисциплинарное обучение.

Ключевые слова: Учебный процесс, национальные ценности, традиции, начальное образование, эффективность обучения, междисциплинарная интеграция, устное народное творчество, национальные игры, методы обучения, педагогическое мастерство, наглядные средства, духовная среда, инновационный подход, национальная идентичность, разработка урока, Третий Ренессанс, Закон «Об образовании», национальное самосознание, патриотизм, дидактические материалы, методическое обеспечение, мотивация учащихся, культура общения, нравственные качества, наследие предков, цифровая образовательная среда, мультимедийные приложения, предмет «Тарбия», загадки и пословицы, современные подходы, развитие личности, национальный менталитет.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadlaridan biri nafaqat o'quvchilarga fundamental bilimlar berish, balki ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida kamol toptirishdan iboratdir. Boshlang'ich ta'lim bosqichida dars jarayoniga milliy qadriyat va urf-odatlarini olib kirish shunchaki ma'naviy ehtiyoj emas, balki ta'lim sifatini oshirishning muhim amaliy omili hisoblanadi. Bugungi kunda darslarda milliy ruhning aks etishi o'quvchilarda o'zlikni anglash tuyg'usini uyg'otish bilan birga, o'quv materiallarini oson va qiziqarli o'zlashtirishga xizmat qiladi. Milliy qadriyatlarimiz — bu asrlar davomida shakllangan hayotiy tajriba, odob-axloq normalari va bilimlar majmuasi bo'lib, ulardan dars jarayonida unumli foydalanish ta'limning hayotiylikini ta'minlaydi. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonunida ham ta'limning milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslanishi ustuvor tamoyil sifatida belgilangan. Amaliyotda ko'rinmoqdaki, darslarda milliy an'analar, xalq og'zaki ijodi namunalari va qadimiy urf-odatlardan foydalanilganda, o'quvchilarning darsdagi faolligi ortadi, ularda fanga nisbatan ijobiy munosabat shakllanadi. Boshlang'ich sinf yoshidagi bolalarda konkret-obrazli tafakkur ustun bo'lganligi sababli, milliy o'yinlar, ertaklar va xalqona topishmoqlar dars mazmunini boyitib, murakkab tushunchalarni sodda tushuntirishga yordam beradi. Shu nuqtayi nazardan, milliy qadriyatlarning dars jarayonidagi amaliy ahamiyatini o'rganish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish bugungi pedagogika fanining eng dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda. Ushbu maqolada aynan milliy qadriyatlarning o'quv jarayonidagi o'rni, ularning o'quvchi shaxsi shakllanishiga ta'siri hamda dars samaradorligini oshirishdagi amaliy imkoniyatlari batafsil tahlil etiladi.

Boshlang'ich ta'lim darslarida milliy qadriyatlar va urf-odatlardan foydalanishning amaliy ahamiyati, avvalo, ta'limning hayotiylikini va o'quvchi shaxsining ma'naviy yaxlitligini ta'minlashda namoyon bo'ladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev o'z chiqishlarida: "Biz o'z oldimizga Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishdek ulug'vor maqsadni qo'ygan ekanmiz, buning uchun yangi Xorazmiylar, Beruniylar, Ibn Sinolar, Ulug'beklar, Navoiy va Boburlarni tarbiyalab beradigan muhit va sharoitlarni yaratishimiz kerak", — deb ta'kidlaganlari bejiz emas. Bu vazifani amalga oshirishning huquqiy asosi sifatida O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni hamda Prezidentning 2021-yil 26-martdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar

tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5040-sonli qarori xizmat qilmoqda. Ushbu hujjatlar boshlang'ich sinf o'qituvchisidan dars jarayonida milliy o'zlikni anglash va vatanparvarlikni faqat nazariy tushuncha sifatida emas, balki amaliy ko'nikma sifatida shakllantirishni talab etadi. Masalan, matematika darslarida qadimiy o'lchov birliklari — gaz, misqol, qadoq kabi tushunchalarni misollar orqali tushuntirish o'quvchida ham hisoblash qobiliyatini, ham tarixiy xotirani rivojlantiradi.

Sharq mutafakkiri Abu Ali ibn Sino bolaga ta'lim berishni uning axloqini o'nglashdan boshlash zarurligini uqtirib, dars jarayonida jamoaviy o'yinlar va an'anaviy odoblarning ahamiyatini yuqori baholagan. Shu bilan birga, buyuk mutafakkir Alisher Navoiy o'zining "Mahbub ul-qulub" asarida til va odobni insonning eng katta boyligi sifatida ta'riflaydi. Bu fikrlar bugungi kunning zamonaviy darsliklari mazmuniga singdirilgan bo'lib, o'quvchilarda milliy muloqot madaniyatini shakllantirishda muhim amaliy ahamiyatga ega. G'arb pedagogikasining yirik namoyandasi Yan Amos Komenskiy ham ta'limda "tabiat bilan uyg'unlik" tamoyilini ilgari surib, bolaga o'z xalqi an'analari muhitida bilim berish eng samarali yo'l ekanligini ta'kidlagan. Shveysariyalik pedagog Iogann Genrix Pestalotsi esa elementar ta'limning asosida milliy muhit va ona suti bilan kirgan tarbiya turishi kerakligini isbotlagan.

Amaliy jihatdan olib qaraganda, darslarda milliy o'yinlardan (masalan, "Oq terakmi, ko'k terak", "Lanka", "Chillak") foydalanish o'quvchilarning nafaqat jismoniy, balki mantiqiy fikrlashini ham tezlashtiradi. Xalq og'zaki ijodi namunalariidan bo'lgan maqollar, matallar va topishmoqlar darsning didaktik materiallari sifatida xizmat qilib, bolaning nutqini boyitadi va unga milliy mentalitetga xos bo'lgan o'tkir zehnlilikni o'rgatadi. Xulosa o'rnida aytish mumkinki, boshlang'ich ta'limda milliy qadriyatlar va urf-odatlardan tizimli foydalanish o'quv jarayonining qiziqarliligini oshiradi, ta'lim va tarbiya o'rtasidagi uzviylikni ta'minlaydi. Milliy merosimizni zamonaviy innovatsion metodlar, jumladan, AKT texnologiyalari va interfaol o'yinlar bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarni o'z xalqiga sadoqatli, intellektual salohiyatli va ma'naviy barkamol insonlar etib tarbiyalashda eng samarali yo'ldir. Bu borada maktab, oila va mahalla hamkorligini kuchaytirish, darslarda milliy ruhni aks ettiruvchi ko'rgazmali qurollardan keng foydalanish ta'lim samaradorligini kafolatlovchi asosiy omillardan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashr. – Toshkent: "Tasvir", 2022. – 416 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida. // PF-60-son, 2022-yil 28-yanvar.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. 2022–2026-yillarda maktab ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida. // PQ-241-son, 2022-yil 11-may.
4. Quronov M. Milliy tarbiya: o'zlikni anglash va ma'naviy barqarorlik. – Toshkent: "Akademnashr", 2023. – 256 b.
5. Hoshimov K., Safoeva S. Pedagogika fanidan innovatsion texnologiyalar (O'quv qo'llanma). – Toshkent: "Fan va texnologiyalar", 2022. – 180 b.
6. Yo'ldoshev J., Hasanov S. Maktab ta'limida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi. – Toshkent: "Sharq", 2022. – 212 b.
7. Safarova R. Boshlang'ich ta'lim darsliklarida milliy qadriyatlarining aks etishi (Metodik qo'llanma). – Toshkent: "O'qituvchi", 2023. – 144 b.
8. Xoliqova P. Boshlang'ich ta'limda tarbiya jarayonini tashkil etishning zamonaviy usullari. – Termiz, 2023. – 96 b.